

2 NOVA PLANICA

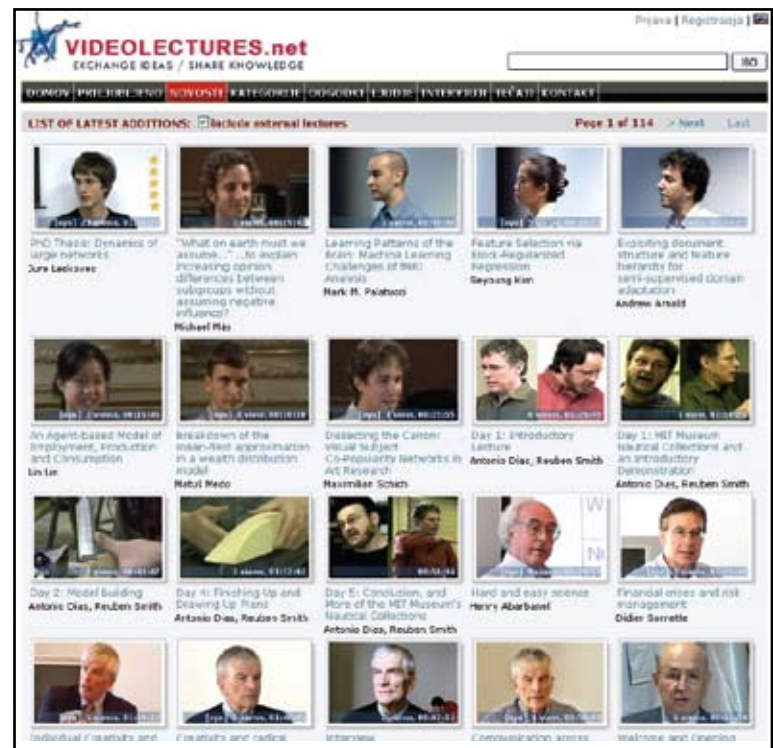
KAKO SI INSTITUT JOŽEF STEFAN UTIRA POT V ZNANSTVENI HOLLYWOOD

STAŠ ZGONIK, FOTO MIHA FRAS

V eni - samo na prvi pogled - bolj neuglednih stavb v kompleksu Instituta Jožef Stefan domuje CT3: Center za prenos znanja na področju informacijskih tehnologij. Ekipo Centra sestavlja okrog 20 tako starejših kot mlajših računalniških zanesenjakov, ki pa v zadnjih mesecih po lastnih pričevanjih vsi po vrsti kažejo prav otroško navdušenje. Razlog za to je spletna stran VideoLectures.NET (<http://videolectures.net>), portal, ki v akademskih krogih že velja za nekakšen »znanstveni Youtube«. Na njem je trenutno objavljenih nekaj več kot pet tisoč posnetkov predavanj ter nastopov na konferencah in znanstvenih simpozijih, število pa narašča skoraj vsak dan. In kar je najpomembnejše - dostop do vseh vsebin je neomejen in brezplačen. To je tudi »uradna« vizija portala, kot jo vidi vodja Cen-

na svetu in sploh edini v Evropi. Njihov cilj je postati nič manj kot uradni svetovni distributer akademskih vsebin.

Projekt se je rodil v začetku tisočletja in je prva tri leta po partizansko životaril. SEBASTJAN MISLEJ, vodja portala, je začel z domačo videokamero snemati lokalna predavanja. Nabralo se jih je nekaj več kot sto. Prva prelomnica se je zgodila leta 2003, ko so »partizani« dobili prva evropska sredstva v okviru projekta Pascal. Število posnetkov je naraslo čez tisoč. Pred manj kot dvema letoma se je zgodila druga prelomnica - ekipi se je pridružil razvijalec z lastno programsko rešitvijo PETER KEŠE in portal je dobil svojo današnje podobo. Danes portal živi pretežno od evropskih sredstev, ki jih ima na voljo za vsaj še tri leta nemotene delovanja. Prepoznav-

Spletni portal VideoLectures.net - Znanstveni YouTube

leta naj bi jih bilo vsaj 70. »To je tako kot če bi v Mercatorju odprli sekcijsko Walmart«, je navdušen DAVOR ORLIČ, pobudnik sodelovanja z MIT-om in projektni vodja za sodelova-

bolj naprednih spletnih portalov na svetu. V kratkem naj bi omogočili iskanje po posnetkih s pomočjo ključnih besed. Portal naj bi samodejno ustvaril prepis videoposnet-

VODJA CENTRA CT3 MITJA JERMOL: »ŽELIMO PONUJATI KAKOVOSTNE VIDEO IZOBRAŽEVALNE IN ZNANSTVENE VSEBINE, VSEM, ZASTONJ.«

tra CT3 MITJA JERMOL: »Želim ponujati kakovostne video izobraževalne in znanstvene vsebine, vsem, zastonj.« Kot poudarja, se portal ravno po tem loči od obstoječih servisov, ki se ukvarjajo s ponujanjem video vsebin (youtube itd.), ki pač ne jamčijo visoke kakovosti. »Naša dolgoročna vizija, skrita v naših glavah, pa je, da postanemo druga Planica, druga velikanka. Naš portal postaja največji s tovrstno vsebino na svetu, ob tem pa nam je uspelo zasnovati drugačen način razmišljanja, drugačen 'mindset', ki spreminja temelje načina izobraževanja.« Povezujemo eminentne centre razširjanja znanja, kot so najboljše univerze, konferenice in drugi dogodki na svetu, ki so značilno namenjeni izbrani družbi. Bodisi je omejitev denar bodisi članstvo v nekih ozkih znanstvenih krogih, poudarja raziskovalec v Odseku za tehnologije znanja (E8) in eden od pobudnikov celotnega projekta MARKO GROBELNIK. »Nekdo iz Afrike ne bi imel sicer nobene možnosti priti do tako kakovostnega znanja. Prek našega portala dejansko znanje že razširjamo v Azijo, Indijo, Afriko itd. In to gre prek nas, prek Slovenije.« Že zdaj so največji tovrstni portal

nost portala pripomore k temu, da sta enoti CT3 in E8 tudi precej uspešnejši pri kandidaturah na razpisih. Tretji preskok se je zgodil nedavno, v začetku meseca, ko je s portalom uradno začel sodelovati slovit MIT. Gre za Massachusetts Institute of Technology, ameriški inštitut/univerza, ki se na seznamih najboljših svetovnih univerz redno uvršča med prvih deset. »S tem smo prišli v znanstveni Hollywood,« pravi Grobelnik, ki je prepričan, da bodo čez dve leti na začetek sodelovanja z MIT-om gledali kot na odločilno prelomnico v razvoju portala. MIT v okviru svojega pionirskega programa OpenCourseWare že skoraj desetletje ponuja brezplačen ogled posnetkov predavanj svojih profesorjev. Pravzaprav ponuja cele serije predavanj, cele semestre, celotne tečaje (angl. courses). Posnetki so bili do zdaj objavljeni na portalih Youtube in iTunes. Obiskovalec lahko brezplačno dostopa do kar 1800 serij predavanj. Spektakularna predavanja iz osnov fizike si je ogledalo že več kot milijon uporabnikov. V začetku meseca so na portalu Videolectures ponudili prvih pet serij, tudi omenjeno Fiziko 1, do konca

nje s partnerskimi institucijami v okviru portala. STEVE CARSON, pri MIT OCW pristojen za odnose z drugimi ustanovami, pravi, da sta jih navdušila kakovost portala in kakovost materiala, objavljenega na njem. »Za nas je to priložnost za doseganje širšega občinstva. Naš projekt je sicer dokaj znan, še vedno pa obstajajo ljudje, za katere vemo, da bi jim naše vsebine koristile, pa zanje sploh ne vedo. VideoLectures.NET ima veliko bazo obiskovalcev, predvsem pa smo se tudi sami od njih veliko naučili.«

Ker so vsebine z MIT-a že tako prostodostopne, se postavlja vprašanje, zakaj bi si predavanja raje ogledali prek portala VideoLectures.NET, namesto da bi jih poiskali kar prek strani MIT-a. Orlič odgovarja, da njihov portal ponuja številne dodatne možnosti. V tem trenutku so nekatera predavanja že opremljena s podnapisi, nekatera ponujajo tudi sinhronizacijo prezentacij v powerpointu s posnetki, omogočeno je ocenjevanje vsebine in komentiranje, prav tako je mogoče nekatere posnetke prenesti na svoj računalnik. A to je šele začetek. Pod okriljem CT3 naj bi nastajal eden naj-

bolj naprednih spletnih portalov na svetu. V kratkem naj bi omogočili iskanje po posnetkih s pomočjo ključnih besed. Portal naj bi samodejno ustvaril prepis videoposnet-

kov, ki bi nato omogočal dostop do točno določenega dela predavanja, v katerem je iskana ključna beseda omenjena. Te tehnologije nima še nihče, poudarja Orlič. Prav tako že razvijajo formate, ki bodo primerni za mobilne telefone in bodo omogočali ogled predavanj kjerkoli in kadarkoli. »Predvsem pa je dodatna vrednost ta, da so ti posnetki na našem portalu umešeni v akademsko izobraževalno okolje. Če so ti isti posnetki objavljeni na YouTubu in je naslednji klik video Britney Spears, pomeni, da ni to več ekskluzivni klub, kjer je naslednji klik posnetek iz CERN-a ali psihologija iz Yala,« je prepričljiv Orlič. Portal iz dneva v dan pridobiva veljavo in mu po prepričanju ekipe, ki skrbi zanj, že lahko pripišemo pridevnik »elitni«. Tudi profesorji in predavatelji so ga začeli jemati resno. »Na začetku se je snemanju predavanj še večina upirala, sedaj pa se profesorji že sprašujejo, zakaj ima njihov kolega že objavljen posnetek, oni pa še ne. Ali pa zakaj ima kdo drugi boljše gledanost,« razlaga Jermol. Profesorji ob tem spoznavajo, da je portal tudi uporaben učni pripomoček. Obstajajo primeri, ko je pro-

Ekipa ustvarjalcev portala s svojo "obvezno opremo"

profesor odpovedal predavanja in študentom naročil, naj si ogledajo neko predavanje na portalu. Profesorji na novo odkrivajo čut za samokritičnost. »Zgodi se, da predavatelji gledajo svoje predavanje in si rečejo: 'Kako zanič predavam, moram se popraviti. Predavam staro šaro.' Opazili

smo, da so predavatelji svoja predavanja začeli temeljito spreminjati. Tisti, ki jih pridemo snemat, zdaj že vedo, da se morajo bolje, predvsem pa drugače pripraviti,« še navaja. Uporabnost strani je že zdavnaj preskočila meje akademskega okolja. »Dogaja se, da institucije na novo zaposlijo člo-

veka in mu ob nastopu v službo naročijo, naj si na našem portalu ogleda vsebine na spisku, da bo tako pripravljen za delo,« pravi Grobelnik. Številne ustanove interne seminarje za zaposlene nadomeščajo s skupinskim ogledom katerega od predavanj na portalu.

Za to, kako pomemben je portal v svetovnem merilu, je po Orličevem mnenju najboljši kazalnik spletni iskalnik Google. Če namreč v iskalnik vpišemo ime raziskovalca, ki ima video objavljen na portalu, bo po njegovih besedah stran vsaj med prvimi petimi, če ne med prvimi tremi

zadetki. »Že sedaj smo največji, na dolgi rok pa bi radi bili še večji,« je samozavesten Grobelnik. Trenutni problem portala je v tem, da znanstvena področja na njem za zdaj niso enakomerno zastopana. Pravzaprav skoraj tretjina posnetkov obravnava računalniško tematiko, kar je, glede

vsakomur, je že samo po sebi fascinantno. Kljub temu pa se pojavlja vprašanje, kakšne so možnosti za verifikacijo tako pridobljenega znanja. Ali lahko na podlagi ogleda serije predavanj dobim list papirja, ki potrjuje, da področje obvladam? Jermol in Grobelnik menita, da

tudi STEVE CARSON z MIT precej zadržan. »MIT tega ne bo začel ponujati. Zelo smo osredotočeni na izobrazbo naših študentov. Večina predmetov pri nas vključuje delo v laboratorijih in druge praktične načine učenja.« Vendar pa ob tem poudarja, da v ZDA že obstajajo mehanizmi v okvi-

strukturo tečaja, predavanj, to strukturo napolni s posnetki, besedilom, povezavami itd. »In to je izobraževanje prek interneta.« Izzivi so veliki. »Ker se širimo, se lahko kmalu zgodi, da bomo imeli več prometa, kot pa ga z našimi strežniki lahko prenesemo,« poudarja Peter

V ZAČETKU MESECA JE S PORTALOM URADNO ZAČEL SODELOVATI SLOVITI MASSACHUSETTS INSTITUTE OF TECHNOLOGY(MIT), AMERIŠKA UNIVERZA, KI SE NA SEZNAMIH NAJBOLJŠIH SVETOVNIH IZOBRAŽEVALNIH USTANOV REDNO UVRŠČA MED PRVIH DESET.

na izvor portala, razumljivo. A to se je po Grobelnikovih besedah začelo spreminjati prav v sodelovanju z MIT-om, še bolj pa se bo spremenilo, ko se bodo projektu pridružile nove znamenite univerze. Dogovarjajo se z univerzo v Oxfordu, Cambridgeu, univerzo Berkeley in še mnogimi drugimi svetovnimi ustanovami, pa tudi Univerzo v Ljubljani (ta že ima svoj prostor na portalu), ki je po besedah celotne ekipe izkazala izjemno zanimanje za projekt, kar jim vpliva dodaten pogum. »Te institucije so dejansko zainteresirane za distribucijo svojih vsebin prek nas. Mi jim namreč znižujemo stroške, hkrati pa povečujemo vidnost.«

Dejstvo, da so vrhunske izobraževalne vsebine brezplačno dostopne

portal tako daleč še ni, predvsem pa, da je to odvisno od odločitev profesorjev in ustanov, katerih predavanja so objavljena na portalu. Profesor lahko oceni, da je snov s posnetih predavanj zadovoljiva, da gre lahko študent na izpit. »Da pa bi mi sami ponujali formalno verifikacijo prek našega sistema, to pa za zdaj ni mogoče. Za kaj takega bi moralo biti izpolnjenih več pogojev: imeti status institucije, ki lahko tak certifikat izda, imeti zato urejene učne načrte, ustrezne vsebine. Za zdaj so naše vsebine dopolnila k obstoječim izobraževalnim procesom,« pravi Jermol. Načrtujejo pa, da bi ponudili možnost preverjanja znanja prek raznih kvizov ipd. Glede možnosti verifikacije pridobljenega znanja je

ru programov vseživljenjskega učenja, prek katerih je mogoče priznati izobrazbo, pridobljene z njihovimi predavanji.

Vsa predavanja in nastopi, ki so bili doslej objavljeni na portalu VideoLectures.NET, so bili namenjeni občinstvu predavatelja in šele potem spletnemu občinstvu. Ali bi se portal utegnil tako razviti, da bi bile vsebine izdelane izključno za portal? »To, da se 'priklopimo' k tradicionalnemu izobraževanju in ga posnamemo, je dokaj poceni. Če pa bi delali posnetke samo z namenom izobraževanja prek interneta, potem to lahko postane zelo drago,« pravi Jermol. Portal, nadaljuje, ponuja orodja, s katerimi lahko vsak sestavi učni načrt, ki mu ustreza. Sestavi lahko

Keše. »Za zdaj se k sreči strojna oprema še razvija hitreje kot mi, zato nam z vsakoletnimi nadgradnjami uspeva zagotavljati zadostno kapaciteto. Ideja pa je, da bi naše vsebine distribuirali do naših partnerskih institucij in da bi del vsebin gostili na njihovih strežnikih. Tako bi lahko dostop do izbranih vsebin omogočili tudi institucijam s počasnejšo internetno povezavo, kakršne so na primer nekatere afriške univerze.« A srce projekta, ki bi utegnil postati globalni sinonim za vsem dostopno vrhunsko izobraževanje, bo ostalo v Sloveniji, v Ljubljani na Viču. In tega - ko gre za našo prepoznavnost v svetu - nobeno predsedovanje Evropski uniji ne more preseči.

✘

DNEVNIK